

Aangesloten organisaties van Duinbehoud

De Stichting Duinbehoud werkt samen met regionale natuurbeschermers. Deze vrijwilligers zetten zich in hun eigen omgeving in voor een sterke kustnatuur. Soms treden zij op uit naam van Duinbehoud, soms op eigen titel. Zo leveren ze een grote en onmisbare bijdrage aan de doelstelling van de Stichting Duinbehoud. Daartegenover biedt Duinbehoud hun een platform en een landelijke uitstraling. We geven onze aangesloten organisaties graag de mogelijkheid om zich te presenteren aan de lezers van DUIN.

Stichting Open Duinen

De bewoners van de Strandweg zagen tot hun verdriet dat hun uitzicht op de duinen letterlijk dichtgroeide (foto: Ewoud Voogd).

FRITS BUNINGH

Stichting Open Duinen tracht het meest zichtbare deel van de Kop van Schouwen open te houden.

Aan de zuidzijde van de Strandweg in Nieuw-Haamstede staan huizen. De noordzijde is in 1978 als natuurgebied aangewezen en sluit aan op de achterste duinenrij. Er lopen vanaf de Strandweg drie duinpaden naar het strand. Bij de vuurtoren met de rood-witte spiraal, bekend van het briefje van 250 gulden, loopt het Vuurtorenpad, vervolgens heb je het Middenpad en aan de oostzijde ligt het Verklikkerpad. Het gebied is in kavels verdeeld met een maat van 0,4 tot 4 ha en op de meeste kavels stonden ooit caravans. Deze caravans zijn al lang geleden verwijderd en het eigendom van de meeste percelen is intussen vererfd. Een aantal van de huidige eigenaren heeft als kind de vakanties doorgebracht in de caravans die er toen nog stonden. Vooral in de laatste natte jaren groeiden de percelen dicht met Amerikaanse vogelkers. De bewoners van de Strandweg zagen tot hun verdriet dat hun uitzicht op de duinen letterlijk dichtgroeide. In 2004 publiceerde de Provincie Zeeland het Ontwerp Beheersvisie Natuurmonument Kop van Schouwen. Daarin werd bepleit het open karakter dat deze strook rond 1980 nog wel had, door middel van beheersmaatregelen te herstellen. De Provincie Zeeland stimuleerde de bewoners een “goede doelen stichting” op te zetten. Ze verleende in 2006 een subsidie om een eerste aanpak mogelijk te maken. De huidige

eigenaren van de percelen tussen het Midden- en het Verklikkerpad gaven toestemming aan de stichting Open Duinen om dat beheer uit te voeren.

Deskundigen van Zeeuws Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer (SBB) en Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) hebben het gebied bekeken en geadviseerd welk beheer het meest geschikt zou zijn. De voorste strook werd geklept en er zijn enkele drinkpoelen uitgegraven. Met het vrijkomende zand is langs de Strandweg een walletje aangelegd waarachter het raster ook wat minder opvalt. De Gemeente Schouwen-Duiveland laat het walletje enkele malen per jaar maaien. Het naastgelegen gebied van SBB is vanuit eenzelfde beheersvisie ingericht en wordt extensief begraaasd. Er is onder deskundige leiding van SLZ al talloze malen door vrijwilligers Vogelkers afgezet en zowel in 2007 als in 2008 was dit ook een van de projecten van de Natuurwerkdag.

Om het publiek te informeren is de website www.kopvanschouwen.com opgezet en verder uitgebouwd door Tom Visser. Hij is een van de scholieren die in het kader van een maatschappelijke stage meegeholpen hebben met het afzetten van de Amerikaanse vogelkers. De bewoners van de Strandweg zijn met regelmaat per rondschriften en e-mail geïnformeerd over de werkzaamheden. Ook is er informatie gegeven tijdens de jaarlijkse vergadering van de Belangenvereniging

Open Duinen moeten open blijven

De historie van het deel van de Verklikkerduinen ten noorden van de Strandweg is bijzonder. Hier lag in de 17de eeuw nog cultuurland. Het bestond uit schrale graslanden ('duinpolders') en een soort duin-akkers ('haaimannen'), die deel uitmaakten van het 19de bevang in de binnenduinen van de Westeren Ban. O.a. Michiel Blom en Trijn van Damme waren hier duinboer.

De Verklikkerduinen stoven echter vanaf het begin van de 17de eeuw naar binnen en zand bedekte landinwaarts het boerenland. Om dat tegen te gaan plaatsten de boeren rijshouten schuttingen, wierpen zandwallen op en pootten elk jaar helm. Het grasland langs de duinen groeide na overstuiving aanvankelijk nog wel door. Tussen 1700 en 1750 moet het grootste deel van dit bevang onder het zand zijn geraakt en de binnenduinen naderde de Noordwatering, waar nu de Strandweg loopt. Zo ontstond een zeer geleidelijke overgang van de hoge reliëfrijke buitenduinen naar de lage en vrij vlakke binnenduinen, die aardkundig gezien een bijzonderheid is. Vooral door de vraat van de konijnen, de beweiding en het vrijwel ontbreken van beheer is het hier lang blijven stuiven, wel tot het begin van de 20ste eeuw.

Voor de begroeiing betekende het dat er in de Noordduinen (later Verklikkerduinen geheten) een grote variatie aan biotopen was, een mozaïek van allerlei duinlandschappen. In de valleien groeide gras en wat struiken en bomen; daar graasden de koeien onder leiding van een koeienwachter. Er zaten zeer veel konijnen. De zuidhellingen van de duinen waren vrij kaal met grassen en mos, de noordhellingen waren groener en daar groeide bijvoorbeeld eikvaren. Ook waren er veel kale stuifplekken die belangrijk waren voor insecten en hagedissen. In de konijnenholen broedden bergeenden en ook wel de tapuit.

De mens benutte het duin door het verzamelen van kruipwilg als brandhout, duizendguldenkruid als medicijn tegen koorts en in het voorjaar meeuwen eieren. Regelmatig werden er drijfjachten op konijnen gehouden. Door al deze omstandigheden was het duin vrij open en zag je er de duinvormen goed. In onze tijd lukte dat steeds minder, omdat de begrazing door koeien en konijnen wegviel. Ook door de stikstofdepositie verdween het gevarieerde mozaïek van landschappen onder een dichte begroeiing van allerlei struiken en bomen met veel Amerikaanse vogelkers.

Om de oude toestand te herstellen heeft de Stichting Open Duinen in 2006 met vrijwilligers veel struiken en bomen verwijderd. Ook maakte men toen een veedrinkpoel of 'vaete'. Vooral langs de Strandweg kan zo het oude duingrasland weer terugkomen. Daarvoor is opnieuw begrazing met koeien nodig. Voor het ontstaan van kale stukken duin is ook hernieuwde verstuiving nodig. Dat kan gebeuren vanuit bestaande open plekken en vanuit allerlei (koeien)paden. Deze activiteiten vormen als het ware de 'motor' achter het verstuivingsproces, dat een deel van de begroeiing kan doen stoppen. Het doel is een meer open duinlandschap te krijgen en de duinvormen meer tot uitdrukking te laten komen. Met niets doen wordt het gebied een vrij eentonig bosachtig geheel. Alle maatregelen die de openheid van het duinlandschap bevorderen, zijn de moeite waard. Een voortdurend beheer of gebruik door de mens hoort bij de Nederlandse duinen en heeft geleid tot duinlandschappen die binnen Europa zeldzaam zijn en terecht beschermd worden. De Stichting Open Duinen verricht hiervoor onmisbaar werk dat steun verdient.

FRANS BEEKMAN IS OUD-LERAAR AARDRIJKSKUNDE EN HISTORISCH-GEOGRAAF

Nieuw-Haamstede, zoals dit deel van Burgh-Haamstede ook wel aangeduid wordt. Inmiddels is de gehele westhoek van Schouwen-Duiveland aangewezen als Natura-2000 gebied waarvan het beheerplan waarschijnlijk in de eerste helft van 2009 vastgesteld zal worden.

Veel omwonenden vonden het aanvankelijk maar niets, dat er met grote machines in "hun" natuur gewerkt werd. Maar zodra het allemaal weer een beetje groen geworden was, waren zij er juist erg

blij mee en was het commentaar: "het is weer net zo mooi als het vroeger was".

In de zomer van 2008 liepen de geklepelde wortelstronken van de Amerikaanse vogelkers weer zover uit, dat bewoners gingen twijfelen aan de opzet. Op dit moment ziet het ernaar uit dat er middelen gevonden zijn om de voorste strook opnieuw, en dan nu wat dieper te kunnen klepelen. Dan worden de wortelstronken van de Vogelkers kapotgeslagen en kan een normale maaimachine het verder één of twee keer per jaar maaien.

Het uiteindelijke doel van Stichting Open Duinen is een begrazing die aansluit bij het terrein van SBB, maar daarvoor zijn de financiën helaas nog niet geheel rond. Onderdeel van deze plannen zijn ondertunnelingen op de plaatsen waar de duinpaden nu verhoogd door de duinvallei lopen. De tunnels zullen de doorgaande ecologische structuur van de vallei in ere herstellen.

Maar wie kan het belang van het openhouden van dit gebied beter omschrijven dan Dr. Frans Beekman? Als historisch-geograaf schreef hij zijn proefschrift: "De Kop van Schouwen onder het zand. Duizend jaar duinvorming en duinbeheer op een Zeeuws eiland" (besproken in DUIN van maart 2007). Op ons verzoek gaf hij zijn visie op het gebied ten noorden van de Strandweg.

FRITS BUNINGH IS PENNINGMEESTER VAN DE STICHTING OPEN DUINEN

Ondersteund door paardenkracht en vrijwilligers wordt vogelkers afgezet (foto: Ewoud Voogd).

